

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.05.2007, sp. zn. 29 Odo 1128/2005, ECLI:CZ:NS:2007:29.ODO.1128.2005.1

Číslo: 19/2008

Právní věta: Podmínkou toho, aby mohl soud po zápisu převodu obchodního jmění do obchodního rejstříku pokračovat v řízení s právním nástupcem vymazané společnosti, je, aby navrhovatel změnil návrh způsobem upraveným v ustanovení § 220h odst. 4 ve spojení s § 220p odst. 3 obch. zák. O tom musí soud v rámci opatření podle ustanovení § 104 odst. 2 o. s. ř. navrhovatele poučit. Jestliže navrhovatel přes takové poučení ke změně návrhu na zahájení řízení nepřistoupí, je to důvodem k zastavení řízení podle § 104 odst. 2 o. s. ř., a to vůči původním účastníkům řízení. Změní-li navrhovatel návrh na zahájení řízení podle § 220h odst. 4 ve spojení s ustanovením § 220p odst. 3 obch. zák., soud přijme rozhodnutí podle § 107 o. s. ř. a změněnou věc meritorně projedná a rozhodne s právním nástupcem vymazané společnosti.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.05.2007

Spisová značka: 29 Odo 1128/2005

Číslo rozhodnutí: 19

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 30. 11. 2004 zamítl Vrchní soud v Praze návrh na přerušení řízení podle § 109 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a dále potvrdil výroky II. až IV. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. 11. 2003, kterými tento soud zamítl návrh na vyslovení neplatnosti usnesení mimořádné valné hromady ČGS, a. s., (dále jen „společnost“), konané dne 21. 12. 2001 (dále jen „valná hromada“), přijatého v rámci bodu č. 5 pořadu jednání, a návrh, aby soud prohlásil za neplatnou smlouvu o převzetí obchodního jmění uzavřenou mezi společností a jejím hlavním akcionářem -Y., a. s., (dále jen „hlavní akcionář“), a uložil navrhovateli zaplatit společnosti na náhradu nákladů řízení 10 150 Kč.

Dne 22. 4. 2002 byla společnost vymazána z obchodního rejstříku a téhož dne bylo do obchodního rejstříku zapsáno, že na základě smlouvy o převzetí obchodního jmění převzal obchodní jmění společnosti její hlavní akcionář (nově ČGS, nástupnická a. s.) jako nástupnická společnost. Dne 2. 9. 2002 byla do obchodního rejstříku zapsána změna obchodní firmy hlavního akcionáře coby nástupnické společnosti na ČGS, a. s. Soud prvního stupně tudíž s odkazem na ustanovení § 107

odst. 1 o. s. ř. pokračoval v řízení s nástupnickou společností.

Zamítavé rozhodnutí soud prvního stupně odůvodnil tím, že podle ustanovení § 131 odst. 3 písm. c) obch. zák. a ustanovení § 220h odst. 4 obch. zák. po právní moci rozhodnutí soudu, jímž byl povolen zápis převodu obchodního jmění do obchodního rejstříku, nelze vyslovit neplatnost usnesení valné hromady ani neplatnost smlouvy o převzetí obchodního jmění.

Požadavek navrhovatele na přerušení řízení podle § 109 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a předložení věci Ústavnímu soudu, neshledal soud prvního stupně důvodným, neboť dospěl k závěru, že ustanovení § 131 odst. 3 písm. c) obch. zák. není v rozporu s ustanovením článku 36 odst. 1 a článku 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Dle názoru soudu prvního stupně kterákoli ze zákonem připuštěných přeměn společnosti je náročným a velmi složitým zásahem do existence společnosti. Jestliže proces přeměny dosáhne určitého stádia, stává se z ekonomického i právního hlediska zvrácení tohoto procesu těžko představitelným. Obchodní zákoník zvolil za okamžik, kdy taková situace nastává, právní moc usnesení o zápisu přeměny společnosti do obchodního rejstříku. Jelikož stanovení případů, kdy soud nevysloví neplatnost usnesení valné hromady, je závažným zásahem do ochrany minoritních společníků, jejichž návrh byl důvodný, přiznává jim zákon právo na náhradu škody i tehdy, jestliže soud z důvodů uvedených v odstavci 3 neplatnost usnesení valné hromady nevysloví. Právo na náhradu škody a přiměřené zadostiučinění však mají společníci jen tehdy, jestliže návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady nebyl úspěšný jen z toho důvodu, že jej soud zamítl z důvodů dle 131 odst. 3 obch. zák. Soud prvního stupně proto uzavřel, že ustanovení § 131 odst. 3 obch. zák. (posuzováno v souvislostech s ostatními ustanoveními obchodního zákoníku) není v rozporu s právem na spravedlivý proces.

Odvolací soud se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně, když ani on neshledal důvod k přerušení řízení podle 109 odst. 1 písm. c) o. s. ř. K podání návrhu na zrušení ustanovení § 131 odst. 1 písm. c) obch. zák. odvolací soud nenašel důvod, neboť v citovaném ustanovení neshledal rozpor s ústavou. Ohledně důvodů pro tento závěr odvolací soud v plném rozsahu odkázal na odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně.

Odvolací soud uvedl, že okamžik právní moci rozhodnutí soudu o výmazu společnosti a zároveň zápis smlouvy o převzetí obchodního jmění hlavním akcionářem do obchodního rejstříku má ty důsledky, že již nelze v řízení podle § 183 odst. 1 ve spojení s § 131 obch. zák. podle výslovného znění § 131 odst. 3 písm. c) obch. zák. vyslovit neplatnost takového usnesení valné hromady, a podle 220h odst. 4 obch. zák. nelze pokračovat jak v řízení o neplatnost usnesení, tak v řízení o neplatnost smlouvy. V tomto ohledu odvolací soud zhodnotil jako správný názor soudu prvního stupně ve vztahu k užití ustanovení § 220h odst. 4 i pro zrušení akciové společnosti převodem jmění na hlavního akcionáře. Dle názoru odvolacího soudu zákonodárce považoval právní moc rozhodnutí soudu o povolení zápisu do obchodního rejstříku za okamžik, po kterém již nelze tento stav zvrátit. Proto hned ve dvou ustanoveních (§ 131 odst. 3 písm. c) a § 220h odst. 4 obch. zák.) zakotvuje zákon nemožnost vyslovit neplatnost usnesení valné hromady. Zákon pamatuje na dostatečnou ochranu akcionářů, a to možností změny žaloby podle 220k obch. zák. nebo 131 odst. 4 obch. zák.

Poté, kdy byl pravomocně proveden zápis převzetí obchodního jmění do obchodního rejstříku, není dle názoru odvolacího soudu v tomto řízení prostor pro to, aby se soud zabýval samotnou dražbou akcií a tím, zda hlavní akcionář, který převzal obchodní jmění, akcie nabyt platně či nikoliv. Ochrana akcionářů je zajištěna úpravou jejich práva na vypořádání (§ 220p odst. 2 obch. zák.). Závěr o nemožnosti vyslovit neplatnost usnesení valné hromady a neplatnost smlouvy o převzetí obchodního jmění tak nemůže zvrátit ani rozhodnutí soudu o neplatnosti dražby akcií. Jakmile bylo převzetí obchodního jmění pravomocně do obchodního rejstříku zapsáno, nelze takový stav zvrátit zpět, ani kdyby dražba akcií byla neplatná. Pro úplnost odvolací soud dodal, že Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 10. 9. 2004, jímž změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že se určuje neplatnost

nedobrovolné veřejné dražby akcií, konstatoval, že jde o relativní neplatnost a byť se důvody neplatnosti týkají dražby v celém rozsahu, s ohledem na to, že se neplatnosti dražby dovolali jen žalobci J. K. a E. K., je neplatná pouze dražba jejich 5 akcií.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal navrhovatel dovolání. Dovolací důvody spatřuje v tom, že odvolací soud i soud prvního stupně nesprávně posoudily otázku ústavnosti § 131 odst. 3 písm. c) obch. zák. a nepředložily ji k řešení Ústavnímu soudu. Kromě toho namítá, že jej ani odvolací soud, ani soud prvního stupně nevyzvaly, aby ve smyslu § 220h odst. 4 obch. zák. změnil předmět řízení. Na podporu svého názoru dovolatel obsáhle argumentuje, zejména pokud jde o zásah do jeho ústavního práva zakotveného v ustanovení článku 36 odst. 1 a článku 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Dovolatel dále polemizuje s názorem odvolacího soudu, pokud jde o neplatnost veřejné dražby, ve které hlavní akcionář nabytí akcie, s nimiž byl spojen 19% podíl na základním kapitálu společnosti. Tvrdí, že na základě této dražby vydražitel nemohl tyto akcie nabýt, nemohlo být tudíž ani přijato rozhodnutí podle § 220p obch. zák.

Dovolatel tvrdí, že rejstříkový soud, který rozhodoval o zápisu převodu obchodního jmění do obchodního rejstříku, o zápisu neměl rozhodnout, dokud nebude vyřešena otázka platnosti veřejné dražby. Rejstříkový soud podle dovolatele pochybil i tím, že v řízení nenařídil jednání podle § 200d odst. 2 o. s. ř. Tím, že o zápisu rozhodl, dle názoru dovolatele, vážně zasáhl do jeho ústavního práva zaručeného shora citovanými články Listiny základních práv a svobod.

Společnost ve vyjádření snáší argumenty na podporu závěrů odvolacího soudu.

Dovolání ve věci může být přípustné pouze na základě ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Předpokladem přípustnosti dovolání podle tohoto ustanovení je závěr odvolacího soudu, že rozhodnutí odvolacího soudu nebo některá v něm řešená právní otázka mají po právní stránce zásadní význam. O rozhodnutí odvolacího soudu, které má po právní stránce zásadní význam, jde zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř.). Z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. vyplývá, že rozhodnutí odvolacího soudu má zásadní právní význam pouze tehdy, je-li v něm řešena právní otázka, která má zásadní právní význam nejen pro rozhodnutí konkrétní věci (v jednotlivém případě), ale z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (pro jejich judikaturu).

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Zásadní právní význam v popsaném smyslu Nejvyšší soud neshledává v otázce ústavní konformity ustanovení § 131 odst. 3 písm. c) ve vazbě na § 183 odst. 1 obch. zák., resp. § 220h odst. 4 ve spojení s § 220p odst. 3 obch. zák. Jak Nejvyšší soud uvedl v rozhodnutí ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. [29 Odo 1332/2005](#), ústavní konformita ustanovení § 220p obch. zák., včetně souvislostí namítaných dovolatelem, již byla předmětem řízení před Ústavním soudem. V nálezu ze dne 25. 5. 2005, sp. zn. [III. ÚS 527/04](#), dospěl Ústavní soud k závěru, že právní úprava institutu zrušení akciové společnosti s převodem obchodního jmění na akcionáře se pohybuje na samé hranici ústavnosti, s ohledem na zaručenou možnost přiměřeného vyrovnání a soudního přezkumu této přiměřenosti však neomezuje vlastnická práva akcionářů způsobem, který by se přičil ústavnímu pořádku. Je tedy vyloučeno, aby Nejvyšší soud věc předkládal Ústavnímu soudu k novému posouzení. Nezbyvá než uzavřít, že v daném případě nejsou splněny předpoklady pro předložení věci Ústavnímu soudu ve smyslu článku

95 odst. 2 Ústavy České republiky a § 109 odst. 1 písm. c). o. s. ř.

Zásadní právní význam Nejvyšší soud nespátřuje ani v namítaných vadách rejstříkového řízení, ve kterém soud rozhodoval o povolení zápisu převzetí obchodního jmění do obchodního rejstříku. Tyto vady nebyly a ani nemohly být předmětem řízení před odvolacím soudem, resp. soudem prvního stupně v dané věci, nelze jim tudíž přiznat zásadní právní význam v tomto řízení. Totéž se týká právních závěrů odvolatele ve vztahu k neplatnosti veřejné dražby, na jejímž základě hlavní akcionář měl nabýt akcie, které měly založit jeho právo rozhodnout o převodu jmění podle § 220p odst. 1 obch. zák.

Ačkoliv dovolatel v dovolání výslovně nevymezuje jinou otázku zásadního právního významu ve shora popsaném smyslu, jeho námitky směřují k posouzení otázky, zda v případě, kdy není splněna klíčová podmínka ustanovení § 220p odst. 1 obch. zák., za které může valná hromada akciové společnosti rozhodnout o tom, že společnost se zrušuje bez likvidace a že její obchodní jmění převezme hlavní akcionář (spočívající v tom, že hlavní akcionář vlastní akcie společnosti, jejichž jmenovitá hodnota přesahuje 90 % základního kapitálu společnosti), může soud prohlásit neplatnost usnesení valné hromady, která rozhodla o zrušení společnosti a převzetí jejího obchodního jmění hlavním akcionářem, resp. smlouvy o převzetí obchodního jmění, poté, co došlo k zápisu převzetí obchodního jmění do obchodního rejstříku.

V řešení této otázky Nejvyšší soud zásadní právní význam ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. shledává, a má tudíž dovolání za přípustné. Uvedená otázka dosud v judikatuře Nejvyššího soudu nebyla řešena, je zásadně právně významná z hlediska rozhodovací činnosti soudů a odvolací soud na ní napadené rozhodnutí založil, když vyšel z toho, že ustanovení § 131 odst. 3 písm. c) ve vazbě na § 183 odst. 1 obch. zák., resp. § 220h odst. 4 ve spojení s § 220p odst. 3 obch. zák. se na daný případ použijí.

Jelikož na zrušení akciové společnosti s převodem obchodního jmění na hlavního akcionáře dopadá ustanovení článku 29 Třetí směrnice Rady v oblasti práva společností č. 78/855/EHS ze dne 9. 10. 1978, o fúzích akciových společností, přijaté podle čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství, ve znění pozdějších novelizací (dále jen „třetí směrnice“), podle něhož členské státy mohou použít články 27 a 28 téže směrnice na operace, kterými jedna nebo více společností převádí v důsledku zrušení bez likvidace celé obchodní jmění na jinou společnost, jestliže nejméně 90 % akcií a jiných cenných papírů zanikající společnosti, ale ne všechny, vlastní nástupnická společnost, musel se Nejvyšší soud nejprve zabývat tím, zda jsou splněny podmínky stanovené článkem 234 Smlouvy o založení Evropského společenství a Evropským soudním dvorem (viz rozsudek ze dne 6. 10. 1982 ve věci C-283/81 CILFIT) pro položení předběžné otázky.

Jak ale Nejvyšší soud uvedl v rozhodnutí ze dne 30. 8. 2006, sp. zn. [29 Odo 242/2006](#), v rozsudku ze dne 10. 1. 2006, ve věci C-302/04 Ynos, dospěl Evropský soudní dvůr k závěru, že předcházející-li skutkové okolnosti sporu přistoupení státu k Evropské unii, nemá Evropský soudní dvůr pravomoc k výkladu směrnice Evropského společenství. Protože v projednávané věci je uvedena podmínka splněna, Nejvyšší soud uzavřel, že mu ve věci nevznikla povinnost položit předběžnou otázku. Protože však právní úprava převodu obchodního jmění byla ještě před vstupem České republiky do Evropské unie formulována tak, aby vyhovovala požadavkům třetí směrnice, Nejvyšší soud při jejím výkladu vycházel z požadavků třetí směrnice a aplikoval též interpretační pravidla, která Evropský soudní dvůr dovodil ve shora uvedeném rozhodnutí.

Podle § 131 odst. 3 písm. c) ve spojení s § 183 odst. 1 obch. zák. soud nevysloví neplatnost usnesení valné hromady akciové společnosti, jestliže byl pravomocně povolen zápis fúze, převodu jmění, rozdělení nebo změny právní formy do obchodního rejstříku.

Podle § 220h odst. 4 ve spojení s § 220p odst. 3 obch. zák. v řízení o neplatnost usnesení valné hromady nebo smlouvy o převodu obchodního jmění zahájeném před zápisem převodu obchodního jmění do obchodního rejstříku lze po zápisu převodu obchodního jmění do obchodního rejstříku pokračovat, jen dojde-li ke změně předmětu řízení na řízení o náhradu škody nebo řízení podle § 220k obch. zák., pokud takové řízení již neprobíhá.

Závěr odvolacího soudu o tom, že poté, co dojde k zápisu převzetí obchodního jmění do obchodního rejstříku, soud nemůže prohlásit usnesení valné hromady o převzetí obchodního jmění ani smlouvy o takovém převzetí neplatným, má tedy oporu v citovaných ustanoveních obchodního zákoníku a Nejvyšší soud jej shledává správným. Nejvyšší soud souhlasí rovněž s názorem odvolacího soudu, že účelem citovaných ustanovení je omezit možnost soudního průlomu do významných právních skutečností založených zápisem do obchodního rejstříku, jako jsou vznik či zánik právnické osoby vyvolané fúzí, rozdělením či převodem obchodního jmění, popř. jako je změna právní formy této osoby. Výklad těchto ustanovení musí tento účel respektovat.

Podle ustanovení § 242 odst. 3, věty druhé, o. s. ř., je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny.

Jak se uvádí shora, podle § 220h odst. 4 ve spojení s § 220p odst. 3 obch. zák. lze v řízení o neplatnost usnesení valné hromady nebo smlouvy o převodu obchodního jmění zahájeném před zápisem převodu obchodního jmění do obchodního rejstříku pokračovat, jen dojde-li ke změně předmětu řízení na řízení o náhradu škody nebo řízení podle § 220k obch. zák., pokud takové řízení již neprobíhá. Z uvedeného vyplývá, že podmínkou toho, aby mohl soud po zápisu převodu obchodního jmění do obchodního rejstříku pokračovat v řízení s právním nástupcem vymazané společnosti, tj. aby mohl vydat rozhodnutí podle ustanovení § 107 o. s. ř., je, aby navrhovatel změnil návrh způsobem upraveným v citovaném ustanovení. Soud tedy musí v rámci opatření podle ustanovení § 104 odst. 2 o. s. ř. poučít navrhovatele, že podmínkou pokračování v řízení je návrh na změnu předmětu řízení podle § 220h odst. 4 ve spojení s § 220p odst. 3 obch. zák. Jestliže navrhovatel přes takové poučení ke změně návrhu na zahájení řízení nepřistoupí, je to důvodem k zastavení řízení podle § 104 odst. 2 o. s. ř., a to vůči původním účastníkům řízení (zde ve vztahu ke společnosti). O důvod zamítnutí žaloby nejde. Změní-li navrhovatel návrh na zahájení řízení podle § 220h odst. 4 ve spojení s ustanovením § 220p odst. 3 obch. zák., soud přijme rozhodnutí podle § 107 o. s. ř. a změněnou věc meritorně projedná a rozhodne s právním nástupcem vymazané společnosti.

Soud prvního stupně však tímto způsobem nepostupoval a zatížil tedy řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Povinností odvolacího soudu pak bylo k existenci shora uvedené vady přihlédnout (§ 212a odst. 5, věta druhá, o. s. ř.), a pokud tak neučinil, zatížil odvolací řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu, jakož i rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu uvedeném ve výroku zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, odst. 3 a odst. 6 o. s. ř.).